

นายหรั่ง เรื่องนาม

วราห์ วิจารณ์วิภาต¹

เป็นเจ้าของคณะระบำโป๊ในอดีตเมื่อ 70-80ปีมาแล้ว บิดาผู้เขียนเล่าให้ฟังว่า ท่านรู้จักนายหรั่งๆ และเห็นมาตั้งแต่เด็ก ขณะนั้นท่านรับราชการเป็นเสมียนแผนกอัยการที่ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ นายหรั่งเข้ามารับจ้างข้าราชการในแผนกด้วยการไปซื้ออาหาร เครื่องดื่มเป็นประจำ พื้นเพของนายหรั่งเป็นชาวปากน้ำ เป็นลูกครึ่งฝรั่ง แม่เป็นชาวมอญพระประแดง เมื่อนายหรั่งเติบโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไร หรือจะมีสาเหตุใญ่ใจให้เป็นเจ้าของคณะระบำโป๊ก็ไม่ทราบเหมือนกัน มาพบอีกทีนายหรั่งก็เป็นเจ้าของคณะระบำโป๊ไปแล้ว จะเร่ร่อนไปแสดงที่ไหนบ้างก็ไม่ได้ติดตาม แต่ที่แน่ๆ เมื่อมีเทศกาลประจำปีมัสการพระสมุทรเจดีย์ หรือที่เรียกว่า “งานพระเจดีย์กลางน้ำ” มหรสพที่มีในงานจะต้องมีระบำคณะนี้มาแสดงทุกครั้ง นายหรั่งได้โยกย้ายถิ่นฐานมาอยู่ฝั่งธนบุรีริมถนนเทศบาลสาย 2 ด้านหลังวัดบุปผาราม หรือวัดดอกไม้ บ้านที่อยู่เป็นบ้านไม้สองชั้นปลูกอย่างดีสองหลังเรียงกัน ลักษณะของบ้านชอยเป็นห้องๆ ทั้งข้างล่างและข้างบน หน้าห้องมีระเบียงกัน มีทางเดินถึงกันตลอด เหตุที่ชอยบ้านเป็นห้องๆเพราะนายหรั่งมีภรรยาหลายคน ซึ่งทุกคนเป็นตัวละครบำในคณะทั้งสิ้น นอกนั้นก็ต้องเลี้ยงดูผู้คนในคณะด้วย

โดยปกติแต่ก่อน วัดประยูรวงศาวาสจะมีงานเทศกาลประจำปี มีการออกร้าน มีมหรสพอย่างงานวัดทั่วไป นายหรั่งจะเปิดการแสดงทุกครั้งที่มีงานวัด เมื่อบิดาผู้เขียนพาไปเที่ยวงานวัดนี้ ถ้าจำไม่ผิดราวๆเดือนพฤศจิกายนของทุกปี งานจะสิ้นสุดในวันลอยกระทง เช่นเดียวกับงานภูเขาทองที่วัดสระเกศ ได้พบนายหรั่งที่ออกมาเรียกร้องคนในงานให้ไปชมการแสดง บิดาผู้เขียนกับนายหรั่งรู้จักกันมาก่อนแล้วเมื่ออยู่ปากน้ำ นายหรั่งจึงเชิญให้เข้าไปดูระบำ จากสายตาของเด็กอย่างเราที่เข้าไปดูขณะนั้น ก็ไม่เห็นว่าจะโป๊มากมายอะไร ตัวแสดงมีหลายคน แต่งตัวหลายแบบ ที่เข้าไปดูในวันนั้นเป็นช่วงสุดท้ายของรอบการแสดง ช่วงต้นๆจะมีอะไรบ้างคงบอกไม่ได้ ที่เห็นในตอนนั้น ผู้แสดงแต่ละคนแต่งกายสวมกิโมโน บางคนก็สวมเสื้อคลุมอย่างที่เตรียมจะเข้าห้องอาบน้ำ หรือเสื้อคลุมอย่างชุดเตรียมเข้านอนนั้นแหละ เดินออกมาจากหลังข้างเวที แล้วมายืนกลางเวที เปิดเสื้อคลุมซ้ายทีขวาที เอามือข้างที่ไม่ได้เปิดปิดไว้ สุดท้ายเปิดทั้งสองข้างก็ไม่ได้เห็นอะไร เพราะตัวแสดงเอาช่อดอกไม้ (ดอกเฟื่องฟ้า) มัดเป็นช่อผูกบนเอวปิดบังของสงวนเอาไว้ จากนั้นก็เดินเข้าโรงไป อีกตอนหนึ่งผู้แสดงหญิงนอนราบกลางเวทีขนานไปตามความยาวของเวที ผู้แสดงยกแข้งยกขาสลับกันไปอย่างระบำของฝรั่งในภาพยนตร์ นายหรั่งเข้าไปร่วมแสดงด้วย โดยเข้าไปนั่งข้างๆ

¹ ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนมอญวัดประดิษฐาราม

ทำท่าติดตลกกุ่มๆเงยๆ(ดมกลิ่น) แล้วโบกมือไปมาเพื่อสื่อให้รู้ว่า ได้กลิ่นไม่พึงประสงค์ การแสดงจบลงตรง
จากนี้ ก็ไม่ได้เห็นอะไรไปมากกว่านี้ เห็นจะยังเป็นเด็กตัวเล็กๆนั่งอยู่ไกล แม้จะเป็นแขกเชื้อเชิญจากเจ้าของ
คณะ และเข้าไปดูอย่างรักษามารยาท เลือกว่าจะไปนั่งดูแถวกลางๆ ไม่ได้นั่งแถวหน้า คนดูมากพอสมควรไม่
ถึงกับแน่น และก็ดูครั้งนี้ครั้งเดียว ระบุว่านายหรั่งจะตระเวนไปแสดงที่ไหนบ้างก็ไม่ได้ติดตาม แต่คงมีการ
แสดงอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้นคงอยู่ไม่ได้ จำได้ว่าไปเปิดการแสดงย่านถนนเยาวราช ซึ่งเป็นแหล่งเศรษฐกิจ มี
ตึกสูง7ชั้น9ชั้น ซึ่งที่อื่นไม่มี มีภัตตาคารชั้นดีหลายแห่ง มีโรงหนัง โรงจิว โรงน้ำชา นายหรั่งนับว่าเป็นผู้มี
ฐานะดีคนหนึ่ง นอกจากกิจการระบำ ยังมีบ้านให้เช่าหลายหลัง เท่าที่เห็นนายหรั่งในวันนั้น เป็นลูกครึ่งฝรั่ง
ผิวขาว รูปร่างสันทัด ผอมแดง ไม่เหมือนฝรั่งเท่าใดนัก นุ่งกางเกงสวมเสื้อแขนยาว แล้วใส่เสื้อก๊ออย่างลึกลับ
ไว้อีกชั้นหนึ่ง สวมสร้อยคอห้อยเสมาพระบรมนามากิซัย ร.ร.6 ผิงเพชร ส่องแสงวูบวาบเป็นประกายเลย
ทีเดียว โดยทั่วไปเสมาฯ ร.ร.6 ผิงเพชร จะพระราชทานเฉพาะเจ้านายชั้นสูง ถ้าเป็นขุนนางก็ระดับเจ้าพระยา
ขึ้นไป หรือผู้ที่ทรงรู้จักคุ้นเคยใช้สอยใกล้ชิดพระองค์เท่านั้น นายหรั่งฯจะได้มาอย่างไรก็ไม่ทราบเหมือนกัน
ในยามปกติที่เคยเห็นนายหรั่งระบำหลายๆ ก็แต่งตัวอย่างคนปกติทั่วไป แต่งกายเรียบร้อยประณีตดูดี
เอกลักษณ์ที่ได้ชื่อ่านายหรั่งก็ตรงที่มีผมสีแดงอย่างฝรั่งลูกครึ่งนั่นเอง นายหรั่ง เรื่องนาม เป็นเพียงชื่อคณะ
ระบำ ชื่อจริงนามสกุลจริงคือ นายบุญศรี สอนชุ่มเสียง

ตลาดบำเพ็ญบุญ

มีอยู่ครั้งหนึ่ง คงจะเป็นด้วยกิจการระบำเริ่มซบเซา นายหรั่งจึงเปิดเวทีการแสดงที่วิกตลาดบำเพ็ญบุญ
ตลาดแห่งนี้ เดิมเป็นวังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เรียกกันว่า “วังสะพาน
ถ่าน” ในรัชกาลที่ 6 พระองค์ท่านได้รับพระราชทานวังใหม่ที่เทเวศร์ จึงย้ายไปประทับที่วังเทเวศร์ วังเดิมถูก
รื้อลงสร้างตลาดบำเพ็ญบุญ วังสะพานถ่านจะเป็นอย่างไรคงบอกไม่ได้ เพราะไม่เคยเห็น เท่าที่เห็นก็ต่อเมื่อ
เป็นตลาดบำเพ็ญบุญแล้ว ตลาดบำเพ็ญบุญอยู่ตรงข้าม โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง ด้านหนึ่งเลียบบลอง
หลอดวัดราชบพิธ ต่อกับหัวถนนตีทองและสะพานถ่าน ตลาดบำเพ็ญบุญไม่ใช่ตลาดสด เป็นตลาดขายของ
กระจุกกระจิกพวกเสื้อผ้า, ถุงเท้า-รองเท้า, ปากกา, แว่นตา, ขนมห้าง ขนมหขบเคี้ยว ตั้งแผงขายตลอดวัน หาก
เป็นกลางคืนจะมีอาหารขาย ชั้นบนของตลาดเปิดเป็นวิกมีการแสดงเป็นครั้งคราว เคยฉายภาพยนตร์แต่ไม่
ประสบความสำเร็จ เพราะคนส่วนใหญ่นิยมไปดูที่ศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ส่วนวิก
บำเพ็ญบุญเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสอง วิกตลาดบำเพ็ญบุญเป็นวิกสูง ชั้นล่างเป็นร้านค้าอย่างที่เล่าไว้แล้ว ชั้น
บนเป็นวิกมีการแสดง ต้องขึ้นบันไดครั้งแรกราว 7-8 ชั้นแล้วมีชานพัก ต่อจากชานพักต้องขึ้นบันไดอีก7-8
ชั้น จึงจะถึงตัววิก ก่อนการแสดงจะมีการโหมโรง โดยนำเอาวงแตรมมาบรรเลงที่ชานพักเพื่อเรียกร้องคนดู

พอถึงเวลาการแสดงก็เลิก ติเกของนายหรั่งก็ทำเช่นเดียวกัน ตั้งวงเตรตรงชานพักที่จะขึ้นบันไดไปชั้นสอง

เมื่อนายหรั่งมาเปิดกิจการแสดงติเก เป็นที่ฮือฮาตื่นตื่นของคนทั่วไป เพราะเจ้าของคณะคือนายหรั่ง เป็นเจ้าของคณะระบำโป๊ ชื่อคณะติเกคงใช้ชื่อ นายหรั่ง เรื่องนาม เช่นเดียวกัน ที่ฮือฮามากที่สุด เห็นจะเป็น เวทีการแสดงและผู้แสดงบางคน เวทีการแสดงของนายหรั่งจะเอาสิ่งของมีค่ามาประดับประดาไว้เต็มเวที เป็นจำพวกเครื่องเงินนานาชนิด ,โต๊ะตั้งลายทอง ,กระจกคั่นห้อง ,เครื่องแก้วเจียรไน,งาช้าง,โคมไฟทั้งชนิด แขนวและตั้งโต๊ะ เรื่องที่ไปดูวันนั้นเล่นเรื่อง “ขุนช้าง-ขุนแผน” เป็นตอนที่นางวันทองมาอยู่ที่เรือนขุนช้าง ซึ่งได้รู้กันอยู่แล้วว่า ขุนช้างมีฐานะเป็นเศรษฐี ฉะนั้น เวทีที่ได้รับการตกแต่งประดับประดาด้วยของมีค่า ต่างๆ จึงลงตัวสมกับบรรยากาศของบ้านเศรษฐี ตัวนางวันทองเป็นภรรยาคนหนึ่งของนายหรั่ง เครื่องแต่งกายของนางวันทองนอกจากนุ่งจีบห่มสไบแล้ว เครื่องแต่งตัวอย่างอื่นจำพวกกำไล สร้อยคอ สร้อยตัว สร้อยข้อมือ และจี้ เป็นของจริงทั้งหมด ตัวขุนช้างใส่สร้อยคอเส้นใหญ่ขนาดนิ้วก้อย เรียกว่าตัวเอกของเรื่องทั้งสองคนใส่เพชรทองแพรวพราวไปทั่ว แสดงอยู่หลายเดือนแล้วก็เลิกไป จากนั้นก็ไม่ได้ข่าวอะไรอีก หลังจากที่นายหรั่งถึงแก่กรรม ทรัพย์สมบัติต่างๆคงตกแก่ภรรยาและบุตร แบ่งปันกันไประหว่างทายาทของนายหรั่ง ปัจจุบันบริเวณบ้านที่เคยเป็นของนายหรั่งสร้างเป็นอพาร์ทเมนท์ทั้งหมด

สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง มีคนจัดแสดงระบำอย่างนายหรั่งเหมือนกัน เป็นคณะเล็กๆเปิดเล่นในงานเทศกาลหรืองานวัดทั่วไป แต่โป๊กว่าของนายหรั่ง เพราะเจ้าของคณะเอาหญิงที่มีอาชีพพิเศษเป็นผู้แสดงพวกนี้ใจถึงอยู่แล้ว ไม่ต้องแสดงแบบปิดป้อง เรียกการแสดงระบำชนิดนี้ว่า “ระบำจำบ๊ะ” ที่มาของชื่อจะมาจกคำอะไรก็เหลือจะเดา สุดท้ายก็เลิกราไปด้วยมีข้อครหาว่าไม่สมควรจะเอาระบำประเภทนี้มาเล่นในวัด แต่ในบางส่วนของคำได้นำคำมาเปรียบเทียบกับหญิงที่แต่งกายออกแนวเซ็กซี่กึ่งโป๊เปลือย รูปร่างกระเดียดไปในทางที่อวบอ้วน เรียกว่า “รูปร่างบ๊ะ” หรือบางทีก็เรียกว่า “บ๊ะจ่าง” ซึ่งเป็นชื่อขนมของคนจีน ผู้อ่านคงเคยได้ยินนักร้องหญิงคนหนึ่งร้องเพลงลูกทุ่งที่เนื้อเพลงขึ้นต้นว่า “เซพบ๊ะ” จำบ๊ะไม่ได้หายไปเลยทีเดียวเดี๋ยวนี้ก็ยังอยู่ แต่มาในรูปแบบที่เรียกว่า “โคโยตี้” พวกจำบ๊ะแต่ก่อนเป็นคนมีการศึกษาน้อย แต่โคโยตี้สมัยนี้ การศึกษาดี จบปริญญาตรี-โท บางคนจบจากเมืองนอก การเดินโคโยตี้มีทั้งทำเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพเสริม โป๊เปลือยน้อยกว่าจำบ๊ะ เป็นที่ชื่นชอบของคนที่เป็นระดับเสีย บางคนมีอาชีพเสริมนอกเหนือไปจากการเดิน โคโยตี้ได้ลูกกลมเข้าไปในวัดเป็นครั้งคราว เช่น งานศพ เจ้าภาพอ้างว่าคนตายชอบดู จัดเพื่อสนองคุณคนตาย สมภารเจ้าวัดก็ไม่ทันได้ห้ามปราม เพราะเจ้าภาพไม่ได้บอกเล่าไว้ก่อน เลยกลายเป็นเรื่องต้องปล่อยเลยตามเลย สุดท้ายชาวบ้านทนดูไม่ได้ เลยมีการร้องเรียนสื่อ เพื่อเป็นการยับยั้งพฤติกรรมที่วันนี้ให้หมดไป พวกโคโยตี้ยังมีอยู่ในเวลานี้ เป็นการเปิดตัวแสดงสินค้ารุ่นใหม่ๆให้คนรู้จัก โดยใช้พวกโคโยตี้รุ่นน้อยห่มน้อยเป็นจุดสนใจของลูกค้าที่ผ่านไปผ่านมา

ใกล้ๆกับตลาดบำเพ็ญบุญ มีซอยอยู่3ซอย แยกจากถนนตีทอง ซอยแรกอยู่ที่ท้ายเขตสังฆาวาสของวัด
สุทัศน์ฯ มีชื่อเรียกว่า “ซอยสระสง” ซอยที่สองชื่อ “ซอยลงท่า” เป็นซอยขนานไปกับคลองหลอดวัดราช
บพิช ซอยสุดท้ายชื่อ “ซอยหน้าวัง” เป็นซอยขนานไปกับคลองหลอดวัดบพิชเช่นเดียวกัน หากแต่อยู่คนละ
ฝั่ง ซอยหน้าวังคือตลาดบำเพ็ญบุญ มีห้องแถวไม้สองชั้นอยู่แถวหนึ่ง อยู่ติดกับตลาดบำเพ็ญบุญเลยทีเดียว
ห้องแถวที่ว้านี้เป็นช่องโศกณีทั้งหมด เป็นที่รู้จักกันไปเรียกว่า “ช่องสะพานถ่าน” ห้องแถวแต่ละห้องมี
ประตูเข้าออกประตูเดียว มีม่านผ้าปิดบังไว้ทุกห้อง กลางวันไม่มีอะไร เพราะเป็นที่โล่งแจ้งริมถนน ใครจะ
ไปที่แถวแถวนี้คนเห็นจำหน้าได้ จึงไม่คึกคัก พอตกเย็นเวลาค่ำจึงมีคนเที่ยวเตร่มหาความสำราญ
อยู่ชวักไขว้ เปิดม่านห้องโน้นที่ห้องนี้เพื่อเลือกคนที่ถูกใจ ก็ไม่เห็นมีตำรวจจับกุม ทั่วๆที่ช่องแห่งนี้อยู่
ริมถนนอย่างเปิดเผย เมื่อสำนักงานทรัพย์สินฯมารื้อตลาดบำเพ็ญบุญทั้งหมดลงเพื่อทำพาร์ทเมนต์ให้เช่า
ช่องตรงนี้ก็เลยเลิกไป ชั้นล่างทั้งหมดของพาร์ทเมนต์ ตลอดจนถึงชั้นล่างของอาคารพาณิชย์ที่อยู่รอบๆ
พาร์ทเมนต์ ดำเนินธุรกิจซื้อ-ขายภาพยนตร์ หรือรับจ้างฉายภาพยนตร์กลางแปลง กิจกรรมที่ว้านี้ เดิมอยู่
บริเวณตึกแถวหลังศาลาเฉลิมกรุง เมื่อสำนักงานทรัพย์สินฯได้ปรับปรุงที่ดินโดยรอบศาลาเฉลิมกรุงทั้งหมด
เพื่อจัดประโยชน์ใหม่ที่ดินที่เคยเป็นตลาดมิ่งเมือง (ตลาดเข็บผ้า) และอาคารพาณิชย์ริมถนนพารุค ถนน
บูรพา ถนนตรีเพชร ได้ถูกรื้อลงทั้งหมด สร้างเป็นศูนย์การค้า “ดีไอสยาม” อย่างที่เห็นทุกวันนี้ ธุรกิจการซื้อ
ขายภาพยนตร์และรับจ้างฉายภาพยนตร์กลางแปลงจึงต้องย้ายไปอยู่ฝั่งตลาดบำเพ็ญบุญ ปัจจุบันชบเซาที่เลิก
กิจการไปก็มาก

ตลาดมิ่งเมือง อยู่ด้านถนนพารุค เป็นตลาดรับจ้างเข็บผ้าทั่วไปเพียงอย่างเดียว เป็นธุรกิจเปรียบ
เหมือนอาหารจานด่วน รับจ้างตัดเข้าได้เย็น ใครต้องการใช้เสื้อผ้าอย่างรีบด่วน ต้องไปตัดที่ตลาดมิ่งเมือง
เมื่อเลิกตลาดมิ่งเมือง ช่างเข็บผ้าบางส่วนต้องย้ายไปอยู่ที่ตลาดพารุค เป็นตลาดกิจการผลประโยชน์ของวัด
เลียบ ต่อมาตลาดเจริญขึ้นเป็นตลาดขายผ้าไปทั้งหมด ตลาดแห่งนี้กำลังจะถูกรื้อสร้างใหม่ ตลาดมิ่งเมืองใน
อดีตที่จำได้ ตัวตลาดอยู่ลึกเข้าไปจากถนนพารุคราว 50 เมตร ด้านหน้าตลาดเป็นที่ว่างสำหรับจอดรถ มี
ตึกแถวสองชั้นโอบรอบตลาดทั้งหมด ตัวตลาดมีทางเข้าออกเรียงกันไป ด้านบนกรณีประตูทางเข้าทำเป็นรูป
โค้งเข้าหากันอย่างโบสถ์ฝรั่ง มองเห็นแต่ไกลทำให้ตลาดแห่งนี้มีรูปแบบไม่เหมือนใคร มีชื่อบอกให้รู้ว่าเป็น
ตลาดมิ่งเมือง ริมถนนพารุคด้านขวามือเป็นตึกแถวสองชั้น ขายสินค้าประเภทที่นอนหมอนมุ้ง ด้านขวา
เป็นร้านจำหน่ายผ้าไหมชื่อ “พัชราภษา” ต่อด้วยห้างรัตนมาลา จะเป็นของคนจีน คนไทยหรือฝรั่งก็ไม่ทราบ
เหมือนกัน ขายของหลายอย่าง เป็นห้างที่มีฐานะการค้ำมั่นคงจนได้รับพระราชทานตราครุฑติดอยู่ที่มุมตึก
ชั้นสอง ของห้างตรงที่ถนนพารุคกับถนนตรีเพชรตัดกันเป็นที่แยกพารุคเดี๋ยวนี้ ห้างรัตนมาลาขายของ
หลายอย่าง ที่ขึ้นชื่อรู้จักกันทั่วไปคือ ตะเกียงลาน ใครต้องการซื้อตะเกียงลานคุณภาพดีต้องไปซื้อที่ห้าง

รัตนมาลา ได้เลิกกิจการไปเมื่อครั้งสำนักงานทรัพย์สินฯ หรือบริเวณนี้ทั้งหมดสร้างเป็นศูนย์การค้าดีไอสยาม ตะเกียงยังมีให้เห็น แต่กลายเป็นของสะสมประเภทของเก่า ตะเกียงลานนอกจากใช้เพื่อให้แสงสว่าง ยังมี ขาดังและโປ้ะตะเกียงล้อมด้านบนใช้ต้มน้ำชา หรือใช้หุงข้าวหม้อเล็กๆกินคนเดียวก็ได้

ข้อมูลที่มา

1. ชุนสง่าบุรี (สง่า โรจนวิภาต)
2. จากการที่ได้เคยเห็นนายหรั่ง เรืองนาม และบ้านที่อยู่อาศัย
3. จากการที่ได้เคยดูระบำและลิเกของคณะนายหรั่ง เรืองนาม
4. จากสภาพแวดล้อมที่อ้างอยู่ในบทความนี้